

Veřejná služba v novém pojetí, „stará kauza“ se však připomíná

Zintenzivnění výkonu veřejné služby si od letošního února stát slibuje změnami zákona o pomoci v hmotné nouzi. Ovšem jako určité memento z nepříliš vzdálené minulosti se pro institut veřejné služby jeví kauza, v níž společnost Technické služby Velké Meziříčí byla odsouzena k dodatečnému vyplacení mzdy klientce, která k ní byla v roce 2012 úřadem práce zařazena k výkonu veřejné služby. Mají se obce a města i jejich příspěvkové organizace a obchodní společnosti nyní bát přebírat na svá bedra takřka vždy nemalou odpovědnost organizátorů veřejné služby?

Od listopadu 2012, kdy Ústavní soud ČR zrušil ustanovení zákona o zaměstnanosti, na jehož základě bylo možné vyřadit uchazeče o zaměstnání z evidence úřadu práce z důvodu odmítnutí výkonu veřejné služby, prošel institut veřejné služby velkou proměnou. Hlavní novinka spočívá v tom, že výkon veřejné služby je nyní koncipován na základě dobrovolnosti a při jeho nevykonání nehrozí sankční vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání ani ztráta sociálního zabezpečení, vyjma případného krácení příspěvku na živobytí.

DVACET A TŘICET HODIN

O které konkrétní změny v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (zákonem č. 367/2016 Sb.) od letošního února tedy jde? Změny zákona u osob dlouhodobě závislých (6 měsíců) na příspěvku na živobytí zohledňují jejich možnou snahu o zvýšení příjmu vlastní prací. Proto při výkonu veřejné služby v rozsahu alespoň 20 hodin měsíčně nebude těmto osobám částka na živobytí (životní minimum) snížena na existenční minimum (2200 Kč). Jestliže však tyto příjemci sami projeví zájem a výkon veřejné služby absolvují v rozsahu 30, případně více hodin měsíčně, bude jim částka na živobytí zvýšena o polovinu rozdíl mezi životním minimumem a existenčním minimumem, tedy o částku 605 Kč (viz box).

Tyto změny se netýkají vyjmenovaných skupin osob, např. osob invalidních ve druhém a třetím stupni, osob s nárokem na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Výkon veřejné služby také nezasahuje do nároku na jiné dávky, které garantují sociální podporu státu – typicky jde o dávky na bydlení, případně rodinné dávky.

ORGANIZÁTOR VEŘEJNÉ SLUŽBY MUSÍ KLIENTCE ZAPLATIT MZDU

Co však pro tyto povzbudivé zprávy na téma veřejné služby, po jejímž plnohodnotném obnovení a zefektivnění volaly v minu-

Ing. Jaroslav Mynář, jednatel Technických služeb Velké Meziříčí s. r. o.: Velice mě překvapilo, když jsem se na začátku letošního roku dozvěděl o znovuoobnovení institutu veřejné služby, přestože Ministerstvo práce a sociálních věcí bylo mnou o kauze informováno

lých letech mnohé obce a města, znamená rozsudek Nejvyššího soudu ČR z loňského prosince? Jako dovolací soud totiž zamítl dovolání Technických služeb Velké Meziříčí (TS VM) proti rozsudkům soudů nižších stupňů, takže tato společnost ve stoprocentním vlastnictví města musí zpětně zaplatit mzdu ženě, která pro ni od dubna do července 2012 odpracovala v rámci výkonu veřejné služby nejméně 244 hodin. Žena o dva roky později žalovala tuto městskou společnost u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou o zaplacení 16 348 Kč se „zákonným úrokem z prodlení ve výši 7,5 % p. a. od 9. 7. 2012 do zaplacení“.

Žalobu zdůvodnila zejména tím, že jako uchazečka o zaměstnání vedená od dubna 2009 na příslušném kontaktním pracovišti Úřadu práce ČR na základě smlouvy mezi ní a úřadem práce byla tímto úřadem zařazena k výkonu veřejné služby u uvedené žalované společnosti. Žalobkyně poukázala

na nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 27. 11. 2012 sp. zn. PL ÚS 1/12, který byl publikován pod č. 437/2012 Sb. a na jehož základě bylo zrušeno ustanovení § 30 odst. 2 písm. d) zákona o zaměstnanosti, podle kterého bylo možné vyřadit uchazeče o zaměstnání z evidence úřadu práce z důvodu odmítnutí výkonu veřejné služby. Podle žalobkyně proto bylo nutné pokládat za protiusavní i smlouvu o výkonu veřejné služby, kterou uzavřela s úřadem práce.

Okresní soud pak v březnu 2015 žalované společnosti uložil zaplatit uvedenou částku s úrokem z prodlení a rovněž uhradit žalobkyni náklady řízení. Soud mj. dovodil, že žalobkyně poskytla žalované plnění (výkon práce) na základě neplatného právního úkonu (smlouvy o výkonu veřejné služby) a žalovaná je povinna žalobkyni vydat to, oč se bezdůvodně obohatila. I když derogační účinky nálezu Ústavního soudu působí podle ustanovení § 70 zákona o Ústavním soudu pouze „pro futuro“, soud prvního stupně s odkazem na tzv. Radbruchovu formuli a judikaturu Ústavního soudu „naznal, že v daném případě musí zákon ustoupit spravedlnosti“.

Rozsudek okresního soudu byl po odvolání žalované v prosinci 2015 potvrzen

Z rozsudku Nejvyššího soudu ČR

V rozsudku ze dne 6. prosince 2016, sp. zn. 21 Cdo 1851/2016-179, jímž Nejvyšší soud ČR zamítl dovolání žalované Technické služby VM s. r. o., se mj. praví:

■ Vykonávala-li žalobkyně veřejnou službu za účinnosti zrušeného ustanovení (tj. Ústavním soudem ČR zrušeného ustanovení § 30 odst. 2 písm. d) zákona o zaměstnanosti, podle kterého bylo možné vyřadit uchazeče o zaměstnání z evidence úřadu práce z důvodu odmítnutí výkonu veřejné služby – pozn. redakce), je nepochybné, že zákonná úprava zasáhla do žalobkyni zaručených práv, obzvláště pak do čl. 9 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle kterého nikdo nemusí být podroben nuceným pracím nebo službám...

...Vzhledem k tomu, že žalobkyně vykonávala pro žalovanou závislou práci, aniž by mezi nimi vznikl pracovněprávní vztah (smlouvu o výkonu veřejné služby je třeba pokládat za neplatný právní úkon), je třeba považovat právní vztah mezi účastnicemi za vztah u tzv. faktického pracovního poměru.

Tzv. faktickým pracovním poměrem se rozumí v judikatuře soudů právní vztah, který vzniká tím, že fyzická osoba koná pro zaměstnavatele (s jeho vědomím a podle jeho pokynů) práci (závislou práci ve smyslu ustanovení § 2 zákona o práci), ačkoliv mezi nimi nebyla sjednána pracovní smlouva, popřípadě platná dohoda o pracích konaných mimo pracovní poměr... Pracovní vztah při tzv. faktickém pracovním poměru je vztahem pracovněprávním.

ZDROJ: NEJVYŠŠÍ SOUD ČR